

ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้

อุษามาศ เสียมภักดี

นักวิชาการอิสระ

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะของการที่ผู้เดินทางหรือนักท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวมีความต้องการในการเดินทางเพื่อมารับบริการทางการแพทย์และสุขภาพเป็นวัตถุประสงค์หลักของการเดินทางมากกว่าการเดินทางเพื่อความบันเทิงหรือสันทนาการ เช่นการท่องเที่ยวโดยทั่วไป การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีขอบเขตการให้บริการที่ครอบคลุมกว้างขวาง ตั้งแต่เรื่องของการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ทันตกรรม การผ่าตัดเสริมความงาม การปลูกถ่ายอวัยวะ ตลอดไปจนถึงกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพต่างๆ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องอีกเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจให้กับหลายๆ ประเทศที่ต่างกำหนดนโยบายในการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศของตน เช่นเดียวกับเกาหลีใต้ที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอันดับต้นของโลก ซึ่งรัฐบาลเกาหลีใต้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของการผลักดันการเติบโตทางเศรษฐกิจตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติด้วยการประกาศนโยบาย “Medical Korea” ในปี 2009 โดยรัฐบาลได้กำหนดแผนการพัฒนาเกาหลีใต้ให้เป็นประเทศชั้นนำของโลกด้านการแพทย์และสุขภาพ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศเกาหลีใต้ โดยมุ่งวิเคราะห์บทบาทของรัฐต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้ในเชิงกลไกและการดำเนินการ รวมทั้งวิเคราะห์ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีต่อระบบสาธารณสุขในเกาหลีใต้

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical Tourism), เกาหลีใต้ (South Korea), เศรษฐกิจด้านสุขภาพ (Healthcare Economy), การวิเคราะห์นโยบาย (Policy Analysis)

South Korea's Medical Tourism Strategy

Usamard Siampukdee

Independent Scholar

Abstract

Medical tourism is an explicit form of tourism that serves the essential purpose of travellers seeking their journey in response to health and medical needs. The service coverage of medical tourism not only involves different kinds of medical services such as disease curative treatments, organ transplantation, dental treatment and cosmetic surgery but it also links to other forms of tourism and related industries in supporting medical tourist industry to foreign patients as well as their accompanies tacking along the trip. Due to the thriving value of industry, the medical tourism has been designated as the vital economic driver in different countries, particularly in Asia. In South Korea, medical tourism has rapidly expanded to become the fast growing sector that immensely impacts the tourism industry as well as contributes to Korean economic growth and job creation. Although South Korea is considered the latter country embarked medical tourism industry, the Korean government actively pursued the policy of promoting medical tourism known as “Medical Korea” in 2009 as the key strategic sector that included in the national economic development plan. Perpetually, South Korea raises up to be one of the top destinations for medical tourism with a significant growth potential upon state's support to make South Korea as the leading medical and healthcare terminus in the world. Hence, this article aims to analyse South Korea's policy in promoting its medical tourism by focusing on the development of medical tourism in terms of policy strategy, policy implementation and mechanism, including the effects of this policy on national healthcare system in South Korea.

Keyword: medical tourism, South Korea, healthcare economy, policy analysis

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผสมผสานระหว่างการเดินทางเพื่อท่องเที่ยว (Tourism) กับการเดินทางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับบริการที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ (Medical Services) และการบริการเพื่อสุขภาพต่างๆ (Health and Wellness Services) (Bookman and Bookman, 2007, p. 1; Handley, 2011; Herrick, 2007) ซึ่งการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวในระยะแรกเกิดขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของผู้มีรายได้สูงในประเทศกำลังพัฒนาที่มีความต้องการรับการรักษาพยาบาลด้วยวิทยาการทางการแพทย์ขั้นสูงซึ่งไม่อาจหาได้ในประเทศของตน จึงต้องเดินทางไปยังประเทศที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ก้าวหน้ากว่าเพื่อรับบริการด้านการรักษาพยาบาล อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการเดินทางเพื่อสุขภาพนั้นมีลักษณะทวนกระแส (Reversal Current) จากประเทศยากจนไปประเทศร่ำรวย (Global South to Global North) มาเป็นจากประเทศร่ำรวยไปประเทศยากจน (Global North to Global South) มากขึ้น อันเนื่องมาจากปัจจัยผลักดัน (Push Factors) ภายในประเทศร่ำรวยที่เผชิญกับปัญหาการขยายตัวของประชากรสูงอายุ (Population Aging) ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจชะงักงันที่ส่งผลต่อการปรับนโยบายด้านสาธารณสุขโดยรัฐลดการอุดหนุนค่าใช้จ่ายสาธารณสุขลง ยังผลให้สวัสดิการด้านสุขภาพของประชาชนถูกลด

ทอน เกิดปัญหาการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่ไม่ทั่วถึง ในขณะเดียวกัน ปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ที่เกิดขึ้นจากการที่หลายประเทศในเอเชียหันมาส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อช่วงชิงโอกาสทางเศรษฐกิจที่ความต้องการบริการด้านสุขภาพมีมากขึ้น โดยเฉพาะความต้องการบริการทางการแพทย์และสุขภาพที่มีเทคโนโลยีทันสมัย มีการให้บริการที่ดีในราคาที่ไม่สูงมากนัก (Kim, Boo and Kim, 2011; Ehrbeck, Guevara and Mango, 2008; Pocock and Phua, 2011; Turner, 2007) ปัจจัยทั้งสองด้านที่ได้กล่าวมานี้ ส่งผลอย่างสำคัญให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเติบโตเป็นอย่างมากตั้งแต่ช่วงกลางทศวรรษที่ 2000 เป็นต้นมา โดยมูลค่าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั่วโลกเพิ่มขึ้นจาก 40,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2004 เป็น 60,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2006 และขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 20 ต่อปีอย่างต่อเนื่อง (Herrick et al., 2007; Noree, Hanefeld and Smith, 2016, p. 30)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นครอบคลุมรูปแบบการบริการที่หลากหลายทั้งที่เกี่ยวข้องกับการทางการแพทย์ในลักษณะของการรักษาพยาบาลต่างๆ (Medical Services) อาทิ การรักษาโรคหัวใจ การผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ การรักษามะเร็งประเภทต่างๆ ทันตกรรม รวมถึงแม้กระทั่งการรักษาด้วยการแพทย์แผนโบราณ (Traditional Medicine) เป็นต้น นอกจากนี้ การบริการด้านสุขภาพ

(Health and Wellness Services) เช่น การ นวดผ่อนคลาย สปา ฯลฯ ทั้งนี้ การเดินทางใน ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้น มิได้ มุ่งเน้นเฉพาะการรักษาพยาบาลเพียงอย่างเดียว แม้การรับบริการด้านการแพทย์และสุขภาพ จะเป็นเป้าหมายหลักของการเดินทางก็ตามที่ แต่การพ่วงบริการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน ของนักเดินทางและครอบครัวที่ติดตาม มาด้วย ล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการ ของการสร้างรูปแบบบริการต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยกัน ทั้งสิ้น

ในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกนั้น เกาหลีใต้ เป็นหนึ่งในประเทศที่มีการประกาศ นโยบายเชิงรุกอย่างชัดเจนในการเป็นศูนย์กลาง ด้านการแพทย์ (Medical Hub) เช่นเดียวกับ ประเทศอื่นๆ ในเอเชียที่ต่างก็มียุทธศาสตร์ ส่งเสริมความสามารถด้านการแข่งขันใน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อาทิ สิงคโปร์ อินเดีย มาเลเซีย และไทย มูลค่าการ ขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพในเอเชียนั้นเติบโตอย่างมาก มีมูลค่า ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสูงถึง 75 พันล้าน เหรียญสหรัฐในปี 2010 (Handley 2011) โดย สามารถแบ่งกลุ่มประเทศที่มีนโยบายผลักดัน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นหนึ่งในนโยบาย หลักเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้ออกเป็น 2 กลุ่ม (Lunt et al., 2012; Toyota, 2014) ได้แก่

กลุ่มที่ 1 First Wave คือ ประเทศ ในเอเชียที่ประกาศให้ประเทศของตนเป็น

ศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub) และ ส่งเสริมยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อย่างเข้มข้นก่อนปี 2008 (Pre 2008 Coun-tries) ซึ่งประเทศแรกๆ ในภูมิภาคที่จัดว่าเป็น คลื่นลูกแรกในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพคือ สิงคโปร์ ไทย มาเลเซีย และอินเดีย โดยช่วงปลายทศวรรษ 1990 สิงคโปร์เป็น ประเทศแรกๆ ในกลุ่มที่เริ่มประกาศยุทธศาสตร์ การเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์โดยใช้การ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นตัวจักรสำคัญในการ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่อลดความเสี่ยงจากการ พังพาดการผลัดเป็นหลักจนประสบปัญหา วิฤติเศรษฐกิจปี 1997 (Chee, 2010, p. 342; Lunt et al., 2012; Turner, 2007, p. 314) ตาม มาด้วยไทยโดยรัฐบาลไทยประกาศใช้นโยบาย การเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ของเอเชียในปี 2004 (Whittaker and Chee, 2015, p. 290) และมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังกล่าวทั้งภายในประเทศ และขยายการลงทุน ในลักษณะ International Hospitals ในประเทศ เพื่อนบ้านในต่างประเทศ อาทิ บทบาทของ กลุ่มทุนเครือโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ (2558) ซึ่งเข้าไปลงทุนและให้บริการด้านสุขภาพใน เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ และมองโกเลีย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จุดเด่นทางด้านการแพทย์และการ ท่องเที่ยว โดยเฉพาะการบริการที่ดีในราคา ไม่แพงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ทำให้ไทยก้าว ขึ้นมาเป็นประเทศที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อ สุขภาพเดินทางเข้ามาใช้บริการมากเป็นอันดับ ต้นๆ ของโลกโดยมีจำนวนมากถึงประมาณ 2.5 ล้านคนในปี 2012 (BOI 2014)

กลุ่มที่ 2 Second Wave คือ ประเทศที่เริ่มใช้นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหลังปี 2008 (Post 2008 Countries) ซึ่งได้แก่ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ตามมาด้วยฟิลิปปินส์ ทั้งนี้ แม้เกาหลีใต้จะเป็นประเทศที่ตามหลังหลายประเทศในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แต่ภาครัฐและเอกชนของเกาหลีใต้ได้พยายามอย่างหนักในการส่งเสริมศักยภาพด้านการแข่งขันในอุตสาหกรรมดังกล่าวทั้งในลักษณะดึงดูดให้เกาหลีใต้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพที่แสวงหาความครบครันทั้งเทคโนโลยีการแพทย์ที่ทันสมัย บริการด้านการแพทย์และสุขภาพที่ครบวงจรภายใต้การประชาสัมพันธ์ในเรื่อง “Korea as the One-stop Health Services Destination” และการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าประทับใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์ในการมุ่งศึกษานโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้ โดยเน้นการวิเคราะห์บทบาทของรัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้ในเชิงกลไกและการดำเนินการ รวมทั้งวิเคราะห์ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีต่อระบบสาธารณสุขในเกาหลีใต้ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นแต่ละส่วนดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในฐานะกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเกาหลีใต้

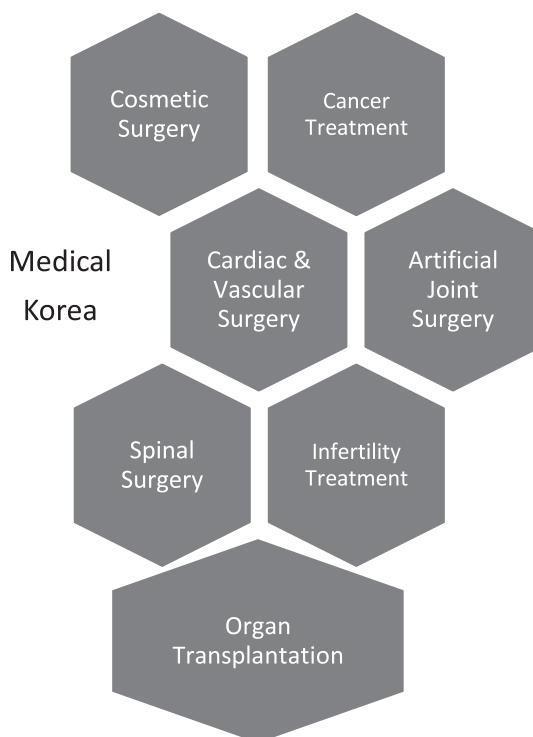
จากรายงานแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวและนโยบายด้านการท่องเที่ยวของ OECD (2016; Korean Times, 2016) ชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจของเกาหลีมีการพึ่งพาการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งรายได้จากภาคการท่องเที่ยวในปี 2014 มีมูลค่า 18.1 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ จากการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของต่างชาติในเกาหลีใต้ 14.2 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.6 จาก 12.2 ล้านคนในปี 2013 และ 7.8 ล้านคนในปี 2009 โดยนักท่องเที่ยวจากประเทศจีนเดินทางเข้ามาในเกาหลีใต้มากที่สุด จำนวน 6.1 ล้านคนในปี 2014 รองลงมาคือนักท่องเที่ยวจากญี่ปุ่น 2.3 ล้านคน ทั้งนี้ การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติในเกาหลีใต้กระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของภาคการผลิตและบริการในเกาหลีใต้ถึง 38.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ รวมทั้งก่อให้เกิดการจ้างงานภายในประเทศ 520,000 ตำแหน่ง ตัวเลขเหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงนัยของภาคการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของเกาหลีใต้

ปี 2009 รัฐบาลเกาหลีใต้ภายใต้การบริหารของประธานาธิบดีลีเมียงบัค (Lee Myung-bak) ประกาศนโยบาย “Medical Korea” ขึ้น (Handley, 2011; IMTJ, 2009; 2012; 2014; KHIDI, 2009b; Ulloa, 2012) เพื่อ

ผลักดันให้เกาหลีใต้เป็นประเทศจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยวทั่วโลกที่ต้องการการบริการทางการแพทย์และสุขภาพที่มีคุณภาพสูง ทันสมัย และราคาไม่สูงมากนัก นโยบายดังกล่าวถูกกำหนดไว้ให้เป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพที่จะเป็นรายได้หลักในกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยรัฐบาลได้เร่งการวางเป้าหมายการขยายตัวของอุตสาหกรรมด้านสุขภาพทั้งภายในและภายนอกประเทศ (Inbound and Outbound Expansion) โดยรัฐบาลได้กำหนดแผนการพัฒนาเกาหลีใต้ให้เป็น 1 ใน 7 ประเทศชั้นนำของโลกด้านการแพทย์ (Ministry of Health and Welfare, 2016) โดยส่งเสริมเทคโนโลยีการแพทย์ที่ทันสมัยเพื่อสร้างจุดขายของแหล่งบริการทางการแพทย์และการรักษาพยาบาลครบวงจร มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาเฉพาะจำนวนมากที่ได้รับการยอมรับระดับโลก พร้อมๆ ไปกับการใช้แผนการส่งเสริมการวิจัยและวารสารตีพิมพ์ความก้าวหน้าทางการแพทย์ที่สร้างความเชื่อมั่นถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการแพทย์ของเกาหลีใต้ อันส่งผลให้เกาหลีใต้นอกจากการเป็นผู้นำการผ่าตัดศัลยกรรมเพื่อความงาม (Cosmetic Surgery) ที่เป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีอยู่แล้ว มาตรฐานทาง

การแพทย์ของเกาหลีใต้ยังเป็นที่ยอมรับอย่างมากในเรื่องการรักษาโรคมะเร็ง โรคหัวใจ และการผ่าตัดกระดูกสันหลัง (International Trade Center, 2014) รวมถึง การปลูกถ่ายอวัยวะโดยเฉพาะการเปลี่ยนถ่ายตับ (Liver Transplantation) ซึ่งเกาหลีใต้ได้รับการยอมรับว่ามีความเชี่ยวชาญในการรักษาเป็นอันดับหนึ่งของโลก (Jung and Kim, 2016b; Park, 2016)

จะเห็นได้ว่า เกาหลีใต้ได้กำหนดยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนในการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านการแพทย์และสุขภาพที่มีมาตรฐานระดับสูงภายใต้แบรนด์ “Medical Korea” โดยรัฐบาลเกาหลีใต้วางยุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นเลิศด้านการแพทย์เพื่อดึงดูดชาวต่างชาติให้เดินทางเพื่อเข้ามารับการรักษายาบาลใน 7 สาขาหลัก (Curley, 2011) ได้แก่ การผ่าตัดศัลยกรรมเพื่อความงาม, การรักษาโรคมะเร็ง, การผ่าตัดหลอดเลือดและหัวใจ, การผ่าตัดข้อเทียม, การผ่าตัดกระดูกสันหลัง, การปลูกถ่ายอวัยวะ และการรักษาภาวะมีบุตรยาก (ดูตามแผนภาพที่ 1) โดยเน้นที่คุณภาพการให้บริการทางการแพทย์ที่ใช้เทคโนโลยีสูงและการมีแพทย์ผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะแต่ราคาไม่สูงมากนักเป็นจุดแข็งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศ

แผนภาพที่ 1 แสดงการแพทย์เฉพาะด้าน 7 สาขาที่รัฐบาลเกาหลีใต้มุ่งพัฒนาความเป็นเลิศด้านการแพทย์สมัยใหม่

ที่มา: KHIDI (2009); Medical Korea (2013)

ในขณะเดียวกัน รัฐบาลเกาหลีใต้ก็ส่งเสริมการแพทย์แผนเกาหลี (Traditional Korean Medicine) ซึ่งรัฐบาลนำขึ้นจดทะเบียนเป็นมรดกทางภูมิปัญญา กับ UNESCO ในปี 2009 และประชาสัมพันธ์ให้เป็นอีกหนึ่งเอกลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศ การบริการการแพทย์แผนเกาหลีนี้ได้รับความนิยมอย่างมากจากนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ที่สุดที่เดินทางเข้ามาเพื่อรับบริการทางการแพทย์

และสุขภาพในรูปแบบดังกล่าว (Lee, 2016a) โดยกระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการได้ให้งบประมาณสนับสนุนแก่วัฒนกรรมสุขภาพที่ให้บริการด้านการแพทย์แผนเกาหลีเพื่อจัดโปรแกรมดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เดินทางเข้ามารับการรักษในเกาหลีใต้ รวมถึงการพัฒนาเว็บไซต์ภาษาต่างประเทศเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและติดต่อเข้ารับการรักษาหรือเพื่อรับบริการดูแลสุขภาพกับคลินิกเหล่านี้ได้โดยตรง (Lee 2016b) การส่งเสริมการ

แพทย์แผนเกาหลีจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการบริการทางการแพทย์และสุขภาพแบบที่เรียกว่า “Medical Tourism 4.0” ที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการรักษาพยาบาลโรคภัยไข้เจ็บแบบ Medical Tourism 3.0 (Choi, 2013) แต่เป็นการขยายขอบเขตบริการทางการแพทย์และสุขภาพที่ครอบคลุมถึงการสร้างเสริมสุขภาพให้กับบุคคลมีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ Medical Tourism 4.0 จึงเป็นการตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพให้กับบุคคลที่มากกว่าการรักษาโรคหรือความเจ็บป่วยทั่วไป

อย่างไรก็ดี นับตั้งแต่การนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมาใช้ในปี 2009 นักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางเข้ามาในเกาหลีใต้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 60,201 คนในปีแรกที่มีการใช้นโยบาย เพิ่มขึ้นเป็นกว่าเท่าตัวในปี 2011 และมีจำนวนมากถึงเกือบหกแสนคนในปี 2015 (ดูรายละเอียดตามตารางที่ 1) โดยนักท่องเที่ยวจีนเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดคิดเป็นร้อยละ 29.8 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางเข้ามาเพื่อรับบริการทางการแพทย์และสุขภาพในเกาหลีใต้ รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวจากสหรัฐอเมริกา อยู่ที่ร้อยละ 13.3 ตามมาด้วยรัสเซีย และญี่ปุ่น ร้อยละ 11.9 และ 5.4 ตามลำดับ (Medical Korea, 2015) สำหรับการใช้เวลาพำนักรในเกาหลีใต้ของนักท่องเที่ยวเหล่านั้นนั้น จากข้อมูลของ Korea Tourism Organization (2016c) ระบุว่า ชาวต่างชาติ

ที่เข้ารับการรักษายาบาลในเกาหลีใช้เวลาในโรงพยาบาลหรือคลินิกโดยเฉลี่ย 13.6 วัน และมักจะพำนักรอยู่ในเกาหลีใต้อยู่สักระยะหนึ่งภายหลังออกจากสถานพยาบาล และมีการใช้จ่ายอย่างต่อเนื่องภายหลังการรักษา แม้จำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพที่เดินทางมาเกาหลีใต้จะมีจำนวนไม่มากเท่าบางประเทศ แต่มีการใช้จ่ายระหว่างพำนักรค่อนข้างสูง ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเกาหลีใต้มากกว่าพันล้านเหรียญสหรัฐ นำมาสู่การขยายตัวของโรงพยาบาลและสถานพยาบาลเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้อย่างมาก โดยในปี 2013 มีโรงพยาบาลและสถานพยาบาลมากถึง 3,800 แห่งทั่วประเทศที่เติบโตขึ้นจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Korea Times, 2013; IMTJ, 2014) เพิ่มขึ้นจาก 2,081 แห่งในปี 2011 (Medical Tourism Magazine 2012) ซึ่งเห็นได้ว่าการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกว่าพันแห่งภายในเวลาเพียง 2 ปี ประกอบกับการที่รัฐบาลเกาหลีใต้ได้วางเป้าหมายในการกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อให้มีนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เดินทางเข้ามาเกาหลีใต้ให้ได้ 1 ล้านคนภายในปี 2020 (IMTJ 2015; Korea Times 2013) จึงยิ่งเป็นการส่งสัญญาณให้กับผู้ประกอบการถึงโอกาสในการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้อย่างชัดเจน

ตารางที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เดินทางเข้ามาใช้บริการในเกาหลีใต้ระหว่างปี 2012 – 2015

ปี	จำนวน (คน)
2009	60,201
2010	81,789
2011	122,297
2012	159,464
2013	211,218
2014	266,501
2015	598,000

ที่มา: Medical Korea (2015); IMTJ (2014; 2015); Korea Times (2013)

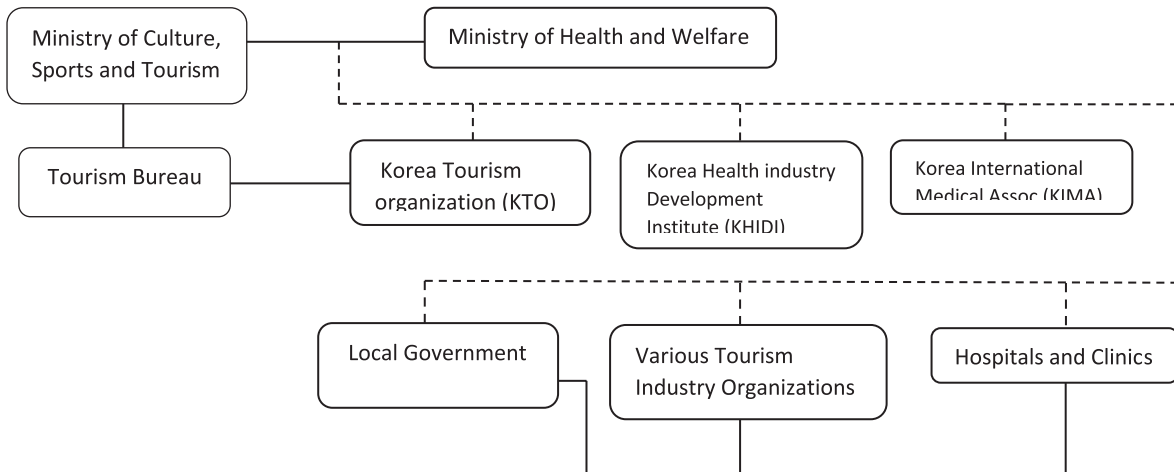
การดำเนินยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้

ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้น กระทรวงที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้ คือ กระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการ (Ministry of Health and Welfare – MHW) ร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว (Ministry of Culture, Sport and Tourism – MCST) โดยกระทรวงวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยวทำหน้าที่ในการรับผิดชอบการดำเนินการยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผ่าน 3 หน่วยงานที่สำคัญคือ องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาหลี (Korea Tourism Organization – KTO) ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงฯ โดยมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นเพื่อดำเนินการ

เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อีกหน่วยงานคือ สถาบันส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพ และการท่องเที่ยวเกาหลี (Korea Healthcare Industry and Tourism Institute – KHIDI) ซึ่งเป็นองค์กรในกำกับรัฐที่จัดตั้งขึ้นในปี 1998 เพื่อเป็นสถาบันในการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการด้านสาธารณสุขของประเทศ (KHIDI, 2009a) และหน่วยงานสุดท้ายคือ สมาคมการแพทย์นานาชาติเกาหลี (Korea International Medical Association – KIMA) เป็นหน่วยงานที่มาจากความร่วมมือของภาครัฐ ซึ่งได้แก่ กระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการ กับภาคเอกชนในการทำหน้าที่สร้างการรับรู้และความเชื่อมั่นต่อความก้าวหน้าและมาตรฐานทางการแพทย์และสุขภาพของเกาหลีใต้ในระดับนานาชาติ (KIMA, 2016) ทั้งสามหน่วยงานนี้มีความสำคัญอย่างมากในการสร้าง

และประชาสัมพันธ์แบรนด์ Medical Korea โดยทำงานร่วมกับภาคเอกชน และรัฐบาลท้องถิ่น เพื่อให้เกาหลีใต้เป็นที่รู้จักในฐานะ

ศูนย์กลางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของโลก

แผนภาพที่ 2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้

ที่มา: Handley (2010); KHIDI (2016); KIMA (2016); KTO (2016b); OECD (2014)

สำหรับยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้นั้น สามารถแบ่งการดำเนินการหลักออกเป็น 5 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. การอาศัยกลไกการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public-Private Participation - PPP) ถือเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จในการดำเนินยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้ แม้รัฐบาลจะมีบทบาทนำในการประกาศนโยบายแห่งชาติในการผลักดันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักในการขับเคลื่อน

เศรษฐกิจของประเทศ แต่บทบาทหลักในการดำเนินการให้นโยบายดังกล่าวเกิดขึ้นได้จริงนั้นมาจากบทบาทของเอกชน ทั้งในส่วนของโรงพยาบาลและคลินิกให้บริการด้านสุขภาพในเกาหลีที่ตื่นตัวและดำเนินการตอบสนองนโยบายดังกล่าวของรัฐบาล โรงพยาบาลหลายแห่งในเกาหลีใต้เองก็ได้สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัยและโรงพยาบาลในต่างประเทศเพื่อกำหนดมาตรการในการประกันคุณภาพด้านการรักษาพยาบาลและการให้บริการด้านสุขภาพมาตั้งแต่ต้นทาง รวมถึงการติดตามผลการรักษาเมื่อผู้รับบริการเดินทางกลับประเทศ

ของตน (Curley, 2011) อาทิ ความร่วมมือระหว่าง Seoul National University Hospital ของเกาหลีใต้กับ Royal Sheikh Khalifa Hospital ของสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE) ในการส่งผู้ป่วยจากโรงพยาบาลใน UAE ไปรับการรักษายาบาลในเกาหลีใต้ โดยการทำข้อตกลงผ่านรัฐบาลของทั้งสองประเทศอันเป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือทางการแพทย์และสาธารณสุขระหว่างกันเมื่อปี 2014 (Kang, 2016b) หรือกรณีความร่วมมือกับไทยในการทำข้อตกลงความเข้าใจร่วมกัน (Mutual of Understanding - MOU) ระหว่างโรงพยาบาลแมคคอร์มิค จังหวัดเชียงใหม่ กับโรงพยาบาลในเกาหลีใต้ 5 แห่ง ได้แก่ SAM Hospital Group, Inha University Hospital, Jesus Hospital, Severance Hospital และ Chonbuk National University Hospital ในการที่โรงพยาบาลเหล่านี้จะให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาทางการแพทย์แก่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค รวมถึงการรับคนไทยที่ดำเนินการผ่านโรงพยาบาลแมคคอร์มิคไปรับการรักษาพยาบาลในเกาหลีใต้ด้วย (Park, 2016) เป็นต้น

นอกจากนี้ กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ของเกาหลีหรือแชebol (Chaebol) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นอย่างมาก เนื่องจากได้ดำเนินการในธุรกิจด้านการแพทย์และสุขภาพอยู่แล้ว ยกตัวอย่างเช่น Samsung ซึ่งได้ดำเนินการธุรกิจด้านการแพทย์และสุขภาพครบวงจรในรูปของศูนย์

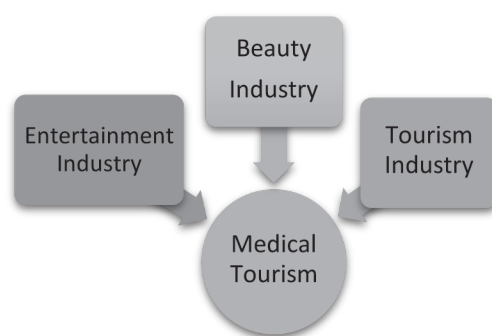
การแพทย์ซัมซุง (Samsung Medical Center – SMC) เปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี 1994 ซึ่งมีทั้งโรงพยาบาล ศูนย์บริการส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์บริการให้ข้อมูลทางการแพทย์ทั้งในเกาหลีและต่างประเทศ ศูนย์วิจัยทางการแพทย์ และธุรกิจโรงแรมเพื่อรองรับการมาใช้บริการของผู้ป่วยต่างชาติ (Koh, 2016; Mundy, 2014; Shin, 2016) ต่อมาในปี 2012 ได้ขยายวิสัยทัศน์จากการเป็นศูนย์บริการทางการแพทย์ที่ทันสมัยของประเทศไปสู่การเป็นศูนย์กลางด้านการแพทย์ของโลกด้วยนวัตกรรมทางการแพทย์ที่ล้ำสมัยภายใต้แนวคิด “Happinovation 2020” ปัจจุบันมีจำนวนแพทย์ของโรงพยาบาลทั้งสิ้น 1,400 คน และพยาบาลจำนวน 2,600 คน ซึ่งให้บริการแก่ผู้ป่วยทั้งในประเทศและต่างประเทศมากกว่าสองล้านคนที่เข้ารับการรักษาพยาบาลจาก SMC (SMC, 2015) โดย Samsung Group ยังได้เข้าไปทำการลงทุนในโครงการใหญ่ๆ ของท้องถิ่นที่มุ่งดำเนินการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมทั้งกลุ่มธุรกิจอื่น เช่น Hyundai, LG และ SK ต่างก็เข้ามามีบทบาทในการลงทุนด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วย ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

2. การใช้ยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงอุตสาหกรรม (Industrial Linkage Strategy) ในการเกื้อหนุนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ถือว่าเป็นลักษณะที่โดดเด่นและประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากสำหรับเกาหลีใต้ในการส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ให้ได้ประโยชน์ไปพร้อมๆ

กับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมี การดำเนินการ 2 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่หนึ่ง การส่งเสริมอุตสาหกรรม บันเทิง (Entertainment Industry) ควบคู่ไป กับอุตสาหกรรมความงาม (Beauty Industry) และการท่องเที่ยว (Tourism Industry) โดย อาศัยกระแสความนิยมเกาหลี (Hallyu) หรือที่ เรียกว่า “K-Wave” ไม่ว่าจะมาจากภาพยนตร์ ละคร ดนตรี ฯลฯ ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม ด้านความงาม (Business Korea, 2015b; Choi, 2013; Kang, 2016a; Koh, 2016; Korean Times, 2016) โดยเฉพาะการผ่าตัด เพื่อความงาม (Cosmetic Surgery) รวมทั้ง ผลิตภัณฑ์ด้านความงามต่าง ๆ (Beauty

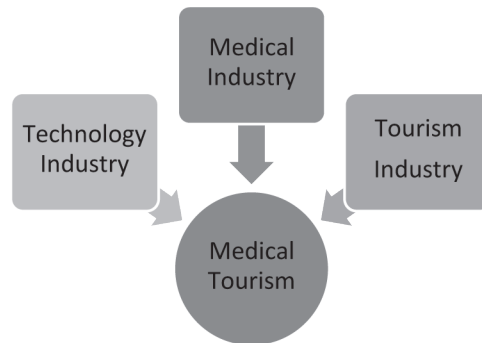
Products) ของเกาหลีให้ได้รับความนิยมและ เป็นที่ยอมรับในคุณภาพที่ปรากฏให้เห็นอย่าง เป็นรูปธรรมผ่านสื่อบันเทิงต่าง ๆ ของเกาหลี ที่เผยแพร่ไปทั่วโลก พร้อมกันนี้ รัฐบาลได้ นำเสนอแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบรอบ ด้านในปี 2015 โดยใช้นโยบาย “Visit Korea Years 2016 to 2018” และ “Friendly Korea” เพื่อประชาสัมพันธ์ปีแห่งการท่องเที่ยว ของเกาหลีได้ในปี 2016 กับโอลิมปิกฤดูหนาว ซึ่งเกาหลีได้เป็นเจ้าภาพที่จะจัดขึ้น ณ เมือง Pyeong Chang ในปี 2018 (Business Korea 2015b) อันเป็นมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว ในเกาหลีได้อย่างต่อเนื่อง

แผนภาพที่ 3 รูปแบบการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมแบบที่ 1

รูปแบบที่สอง คือ การเชื่อมโยงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมทางการแพทย์เข้ากับอุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยี อาทิ อุตสาหกรรม IT เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการ (IT Platform) ที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสามารถเข้าถึงได้จากทุกมุมโลก โดยการมีบริการในหลายภาษา และผู้เข้ารับบริการสามารถเข้าถึงข้อมูลทั้งหมด ตั้งแต่รายชื่อสถานบริการที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากรัฐบาลเกาหลี แพคเกจต่างๆ พร้อมค่าบริการ ให้คำปรึกษาออนไลน์ในการติดต่อรับบริการก่อนเดินทางไปเกาหลีใต้ ตลอดจนถึงโปรแกรมการพักผ่อนหลังการรักษา และการให้คำแนะนำด้านกฎหมายโดยผ่านช่องทาง IT Gateway ของเว็บไซต์การท่องเที่ยวของรัฐบาลที่ Visit Medical Korea ซึ่งเป็นเว็บไซต์เฉพาะที่ให้ข้อมูลและบริการครบวงจรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางการของรัฐ ทั้งยังเป็นตัวกลางในการเชื่อมการสื่อสารระหว่างสถานบริการทางการแพทย์และสุขภาพกับผู้รับบริการโดยตรงเพื่อแก้ไขปัญหาหน้าผกกฎหมายที่เข้ามาหาประโยชน์และสร้างปัญหาต่างๆ (Jung, 2015; KTO, 2016b) เช่น การเรียกค่าบริการสูงเกินจริง การให้บริการที่ไม่ได้มาตรฐานและนำมาซึ่งความเสียหายแก่ผู้รับบริการ รวมทั้งการหลีกเลียงภาษีที่ทำให้รัฐเสียประโยชน์ เป็นต้น

ในขณะเดียวกัน ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างมุ่งพัฒนาเทคโนโลยีหุ่นยนต์เพื่อการแพทย์ (Medical Robotics) โดยเฉพาะการใช้หุ่นยนต์ในการผ่าตัด (Robotic Surgery) โดยเกาหลีใต้ถือเป็นประเทศที่มีเทคโนโลยีด้านนี้ก้าวหน้าที่สุดประเทศหนึ่งของโลก (Park, 2016; Song, 2014) มีการพัฒนาเทคโนโลยีหุ่นยนต์เพื่อการแพทย์อย่างกว้างขวางในโรงพยาบาลและมหาวิทยาลัยหลายแห่ง อาทิ Severance Hospital ซึ่งเป็นโรงพยาบาลในกำกับของ Yonsei University College of Medicine โรงพยาบาลดังกล่าวได้รับการยอมรับว่าเป็นสถาบันชั้นนำในการพัฒนาเทคโนโลยีหุ่นยนต์เพื่อการแพทย์และการให้บริการผ่าตัดโดยใช้หุ่นยนต์ของเกาหลีใต้ (Business Korea 2014; Jung and Kim 2016a) ในขณะที่บริษัทต่างๆ และกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่อย่าง Hyundai Heavy Industries ก็ให้ความสนใจอย่างมากในการเข้ามาพัฒนาอุตสาหกรรมด้านนี้อย่างจริงจัง (Song 2014) ส่งผลให้การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพขยายตัวแบบคู่ขนานไปกับการเติบโตของหลายอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ของเกาหลีใต้ ไม่ว่าจะเป็น อุตสาหกรรมบันเทิง IT และเทคโนโลยีหุ่นยนต์

แผนภาพที่ 4 รูปแบบการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมแบบที่ 2

3. ในการส่งเสริมการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้น รัฐบาลยังผลักดันให้มีการสร้าง Medical Cities ขึ้น เริ่มจากกรุงโซล โดยเฉพาะย่าน Gangnam ที่เป็นศูนย์กลางด้านแฟชั่นและเป็นแหล่งรวมคลินิกศัลยกรรมเพื่อความงามชั้นนำมากที่สุดในประเทศ จนกลายเป็นศูนย์กลางของศัลยกรรมเพื่อความงามของเกาหลี (IMTJ, 2011; Swanson, 2015) จากนโยบายสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของรัฐบาลส่งผลให้รัฐบาลท้องถิ่นในหลายเมืองของเกาหลีได้ต่างวางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเมืองของตนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านสุขภาพด้วยเช่นกัน โดยมีกว่า 16 เมืองในเขตพื้นที่ 9 จังหวัดและ 7 มหานครของเกาหลีใต้ที่ดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical Korea, 2014) ในจำนวนนี้มี เมืองหลัก 3 แห่งที่มีการประกาศในแผนการพัฒนา Medical Tourism Cluster อย่างชัดเจน (Busan Metropolitan City,

2016; Daegu Metropolitan City, 2011; Korean Cultural and Tourism Institute, 2009; Invest Korea, 2014; Handley, 2011; Mundy, 2014; OECD, 2014) ได้แก่

3.1 Jeju ถูกกำหนดให้เป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เน้นความเป็นธรรมชาติ โดยแบ่งโครงการออกเป็น 2 ส่วนคือ Medical Park ซึ่งเป็นศูนย์บริการทางการแพทย์ที่ทันสมัยและให้บริการในการรักษาพยาบาลเฉพาะโรค อีกส่วนคือ Wellness Park เป็นศูนย์บริการด้านความงามและส่งเสริมสุขภาพ ที่มีกิจกรรมเพื่อสุขภาพหลากหลาย และมีแหล่งธรรมชาติกับแหล่งน้ำแร่ขนาดใหญ่ของประเทศเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว

3.2 Busan เน้นการสร้าง East-Busan Tourism Complex ซึ่งเป็นแหล่งบริการด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย รวมทั้งเมืองเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical Town) เน้นการศัลยกรรมเพื่อความงามและ

การพักผ่อน โดยมีเป้าหมายหลักที่นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น จีน และรัสเซีย

3.3 Daegu เป็นเมืองที่อยู่ในยุทธศาสตร์ High-tech Medical Cluster ตั้งแต่ปี 2009 โดยมีความได้เปรียบกว่าเมืองอื่นๆ ในแง่ของการเป็นฐานของบริษัทธุรกิจขนาดใหญ่อย่าง Samsung Group รวมทั้งยังมี SK และ LG เข้าร่วมในโครงการขนาดใหญ่ที่เรียกว่า “Daegu-Gyeongbuk High-tech Medical Cluster” มูลค่า 4.3 พันล้านเหรียญสหรัฐ (Daegu Metropolitan City, 2011) ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาให้ Daegu เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ที่ทันสมัยที่สุดของประเทศ

นอกเหนือจากสามเมืองหลักที่กำหนดแผนการพัฒนา Medical Tourism Cluster ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ก็ยังมีเมืองและจังหวัดอื่นๆ ที่มุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและดึงดูดการลงทุนทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับท้องถิ่นของตนเองในการเป็นแหล่งพักผ่อนเพื่อสุขภาพด้วยเช่นกัน เช่น Gyeonggi และ Incheon ซึ่งเป็นจังหวัดที่เป็นฐานของการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้รองจากโซลเป็นอันดับที่สองและสามตามลำดับ ทั้งสองจังหวัดนี้ต่างเร่งพัฒนาให้จังหวัดของตนเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากทั่วโลก รวมทั้งจังหวัด Gangwon, Osong และ เมือง Daejeon ในจังหวัด Chungcheong ที่วางแผนการพัฒนาไปในแนวทางของการสร้าง Medical Complex ที่

ทันสมัยและครบวงจร โดยมีเป้าหมายในการรองรับนักท่องเที่ยวไม่น้อยกว่าปีละ 10,000 คน เพื่อสร้างรายได้และดึงดูดการลงทุนในท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยเช่นกัน (Financial Times, 2014; Lee, Choi and Jeon, 2011; IMTJ, 2009; Park, 2016; Korean Cultural and Tourism Institute, 2009)

ทั้งนี้ รัฐบาลที่โซลและรัฐบาลท้องถิ่นของเกาหลีไดยังจงใจให้เอกชนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเข้ามาลงทุนตามที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวด้านสุขภาพโดยบริษัทเอกชนที่เข้ามาลงทุนนั้นจะได้รับการยกเว้นภาษีและสิทธิพิเศษอื่นๆ เพื่อให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการของรัฐ อาทิ เมือง Gimpo ในจังหวัด Gyeonggi ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีจำนวนโรงพยาบาลในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศ (Medical Korea 2013) ได้ทำข้อตกลงระหว่างรัฐบาลท้องถิ่นของจังหวัดกับบริษัท ED-SUN Hong Kong Industry ในการร่วมลงทุนมูลค่า 80 ล้านเหรียญสหรัฐเพื่อพัฒนาศูนย์ให้บริการทางการแพทย์ Gochon Logistics Complex ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2017 (Visit Korea, 2014) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของแต่ละท้องถิ่นในเกาหลีใต้นั้นนำมาซึ่งการแข่งขันกันเองระหว่างแต่ละท้องถิ่นในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและการลงทุนเพื่อสร้างเมืองของตนให้เป็นศูนย์กลางการบริการทางการแพทย์และสุขภาพของประเทศ

4. การสร้างกลไกระงับข้อพิพาทจากความเสียหายจากการรับบริการและการรักษา มาตรฐานการให้บริการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเพื่อรับบริการด้านสุขภาพในเกาหลีใต้ที่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้น มีหลายกรณีที่เกิดความผิดพลาดในการรักษาพยาบาล นำมาซึ่งการฟ้องร้องให้มีการชดเชยความเสียหาย โดยเฉพาะกรณีความผิดพลาดจากการศัลยกรรมความงามที่มีเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ซึ่งส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับชาวจีนที่ส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อรับบริการศัลยกรรมความงาม ข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุขของเกาหลีใต้ (IMTJ, 2015) ระบุว่า มีนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพจากประเทศจีนเดินทางมายังเกาหลีใต้ 79,481 คน ในจำนวนนี้ 56,000 คน เดินทางเข้ามาเพื่อศัลยกรรมความงาม และพบว่ามีความเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหายจากการศัลยกรรมความงามในเกาหลีใต้ แต่ไม่ได้รับการดูแล ชดเชย หรือดำเนินคดีต่อสถานพยาบาลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น ซึ่งแต่ละปีมีข้อพิพาทระหว่างชาวจีนที่มารับการผ่าตัดศัลยกรรมความงามที่เกาหลีใต้ฟ้องร้องสถานพยาบาลเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 15 ต่อปี (Tao and Choon, 2015) ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นรัฐบาลเกาหลีใต้จึงมีการจัดตั้งกลไกและมาตรการต่างๆ อันประกอบไปด้วย

4.1 การจัดตั้งกลไกในการไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากความผิดพลาดในการรักษาพยาบาล โดยรัฐบาลเกาหลีใต้ได้มี

การออกกฎหมาย Korean Medical Dispute Mediation Law ในปี 2011 และจัดตั้ง Korea Medical Dispute Mediation and Arbitration Agency ขึ้นตามมาตรา 6 ของกฎหมายดังกล่าวเพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาท (Korea Legislation Research Institute, 2013; Korea Medical Dispute Mediation and Arbitration Agency, 2012) นอกจากนี้ รัฐบาลยังให้มีการจัดตั้ง Medical Liability Mutual Aid Associations ขึ้นเพื่อช่วยเหลือโรงพยาบาลและคลินิกต่างๆ ที่มีข้อพิพาทหรือถูกฟ้องร้องด้วยกรณีที่เกี่ยวข้องกับความผิดพลาดในการรักษาพยาบาล (IMTJ, 2015) อันจะนำมาซึ่งภาพลักษณ์ที่ดีและการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพที่มีต่อมาตรฐานการให้บริการของเกาหลีใต้

4.2 รัฐบาลกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนชดเชยความเสียหายจากการรักษาพยาบาลแก่ชาวต่างชาติโดยการกำกับดูแลของกระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการ ซึ่งก่อนหน้าการจัดตั้งกองทุนชดเชยนั้น ระบบการชดเชยผู้เสียหายยังไม่มีเนื่องจากโรงพยาบาลและคลินิกในเกาหลีใต้ส่วนใหญ่มิได้ดำเนินการภายใต้ระบบการประกันในรูปแบบการชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้ป่วยซึ่งมีราคาแพง (IMTJ, 2011) อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการจัดตั้งกองทุนชดเชยขึ้นในปี 2012 โรงพยาบาลและคลินิกที่เข้าเป็นสมาชิกกองทุนจะต้องจ่ายเงินเข้าสมทบในกองทุนเพื่อนำมาใช้ในชดเชยความเสียหาย

ให้แก่ผู้ป่วยเป็นรายกรณีไป รวมทั้งระบบประกันความเสียหายแก่นักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพที่องค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาหลีดำเนินการในการชดเชยให้สูงสุด 50 ล้านวอนหรือกว่า 42,500 เหรียญสหรัฐ ในกรณีที่บุคคลนั้นได้รับบาดเจ็บ หรือเกิดความเสียหายทางร่างกายและจิตใจ หรือเสียชีวิตจากการรับบริการทางการแพทย์และสุขภาพในเกาหลีใต้ (IMTJ, 2015) เพื่อตอบสนองต่อการฟ้องร้องโดยชาวต่างชาติจากความผิดพลาดของการศัลยกรรมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการในเรื่องกองทุนชดเชยนี้จึงมีความสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นต่อหลักประกันด้านบริการที่จะได้รับให้แก่ชาวต่างชาติที่สนใจจะเข้ารับบริการด้านการแพทย์และสุขภาพในเกาหลีใต้

4.3 รัฐบาลเกาหลีใต้ยังได้ประกาศแผนในการดำเนินการตรวจสอบแพทย์และสถานพยาบาล โดยเฉพาะคลินิกศัลยกรรม โดยการส่งเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบใบประกอบวิชาชีพของแพทย์ผู้ให้การรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลนั้นๆ ว่าจะต้องเป็นแพทย์เฉพาะทางที่ได้รับใบอนุญาตให้สามารถดำเนินการทางการแพทย์ในการผ่าตัดศัลยกรรมหรือการรักษาเฉพาะโรคได้เท่านั้น (Park, 2016) รวมถึงการปรับปรุงระบบการได้รับใบประกอบวิชาชีพของแพทย์ให้มีความเข้มงวดมากขึ้น โดยกำหนดให้แพทย์ต้องผ่านการอบรมกับแพทยสมาคมของเกาหลีใต้ (Korea Medical Association) และสมาคมการแพทย์เกาหลีใต้ (Association of Korean Medi-

cine) ไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงภายในระยะเวลา 3 ปี จึงจะถือว่าแพทย์ผู้นั้นผ่านมาตรฐานทางวิชาชีพที่รับรองโดยแพทยสมาคมและสมาคมการแพทย์ (Chung, 2015) การดำเนินการในลักษณะที่เข้มงวดดังกล่าวก็เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพมาตรฐานทางการแพทย์และป้องกันความผิดพลาดในการรักษาพยาบาลโดยบุคคลที่แอบอ้างว่าเป็นแพทย์แต่ไม่มีใบประกอบโรคศิลป์หรือใบอนุญาตในการรักษาพยาบาลเฉพาะทางซึ่งนำมาสู่คดีฟ้องร้องได้ในภายหลัง

มาตรการต่างๆ ที่ได้กล่าวมานั้น นับว่าเป็นความพยายามของรัฐบาลในการป้องกันและช่วยบรรเทาปัญหาความผิดพลาดในการรักษาพยาบาลที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น แต่การดำเนินการดังกล่าวก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้โดยสิ้นเชิง เนื่องจากการเข้ามารับการรักษาพยาบาลในเกาหลีใต้ โดยเฉพาะการศัลยกรรมความงามนั้นดำเนินการผ่านนายหน้า (Brokers) ที่มาจากประเทศต้นทาง ดังนั้น การป้องกันปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประเทศต้นทางด้วยในการติดตามปราบปรามนายหน้าและเครือข่ายสถานบริการที่ไม่ได้มาตรฐานในเกาหลีใต้เองจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. การขยายฐานนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในประเทศที่มีศักยภาพสูง โดยรัฐบาลเกาหลีใต้ให้ความสนใจกลุ่มประเทศคณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ (Gulf Cooperative Council - GCC) ทั้งในลักษณะของการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวอาหรับเดินทาง

เข้ามารับบริการในเกาหลีใต้ ควบคู่ไปกับการดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการส่งออกบริการด้านสุขภาพไปยังประเทศเหล่านี้ ซึ่งจากการเยือนกลุ่มประเทศ GCC ของประธานาธิบดี Park Geun Hye ในช่วงปี 2015-2016 ได้มีการเจรจาความร่วมมือด้านสุขภาพหลายอย่าง (Arab News, 2015; Business Korea, 2015a; Kang, 2016c; Korea Herald, 2016; Kwon, 2016) อาทิ การพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ การส่งบุคลากรทางการแพทย์ของประเทศเหล่านี้ไปอบรมในเกาหลีใต้ การสนับสนุนให้ประชาชนในประเทศตนไปรับการรักษาพยาบาลในเกาหลีใต้โดยสามารถนำค่าใช้จ่ายมาเบิกในกองทุนประกันสุขภาพแห่งชาติได้ รวมทั้งการอนุญาตให้ธุรกิจด้านการแพทย์ของเกาหลีใต้เข้ามาลงทุนและเปิดโรงพยาบาลเพื่อให้บริการทางการแพทย์ในประเทศเหล่านี้ได้ เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐบาลยังขยายความร่วมมือกับกลุ่มประเทศในอเมริกากลาง อเมริกาใต้ และเครือรัฐเอกราช (Commonwealth of Independent States – CIS) (MOHW, 2016; Park, 2016) โดยอาศัยการทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) และบันทึกความเข้าใจ (MOU) ในการสร้างโอกาสให้กับอุตสาหกรรมการแพทย์และอุตสาหกรรมยา รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้กับประเทศเหล่านี้อีกด้วย

นอกเหนือจากยุทธศาสตร์ในส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้แล้ว รัฐบาลเกาหลีใต้ยังมีการดำเนินมาตรการอำนวยความสะดวกอื่นๆ

ที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของผู้ประกอบการและชาวต่างชาติที่จะเดินทางเข้ามารับบริการในเกาหลีใต้ อาทิ การใช้นโยบายผ่อนคลายเป็นเรื่องวีซ่าให้แก่ชาวต่างชาติที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเกาหลีใต้โดยได้รับการยกเว้นวีซ่าสำหรับผู้เดินทางเข้ามาอยู่ในเกาหลีใต้ไม่เกิน 30 วัน และวีซ่าเฉพาะสำหรับผู้เดินทางเข้ามาในเกาหลีใต้เพื่อรับบริการด้านสุขภาพโดยเฉพาะที่เรียกว่า “Medical Tour Visa” ซึ่งมี 2 ประเภท (Korea Tourism Organization, 2016a) คือ วีซ่าประเภท C-3-3 ซึ่งอนุญาตสำหรับผู้เดินทางเข้ามารับการรักษาหรือเพื่อรับบริการด้านสุขภาพในเกาหลีใต้ในระยะเวลาไม่เกิน 90 วัน ได้แก่ กลุ่มที่เข้ามารับการผ่าตัด ศัลยกรรมความงาม เป็นต้น กับวีซ่าประเภท G-1-10 ซึ่งอนุญาตให้พำนักรในประเทศแบบระยะยาวหนึ่งปีสำหรับบุคคลที่จะเข้ามารับการรักษาพยาบาลซึ่งเป็นกระบวนการรักษาที่ใช้เวลาและจำเป็นต้องอาศัยการพักฟื้นในเกาหลีใต้เป็นระยะเวลานาน ทั้งนี้ จะต้องมีการรับรองระยะเวลาการรักษาจากสถานพยาบาลในเกาหลีใต้เป็นเอกสารประกอบที่สำคัญในการพิจารณาประเภทวีซ่าที่แต่ละบุคคลจะได้รับ ในขณะที่การดำเนินการภายในประเทศ รัฐบาลมีการอนุญาตให้โรงพยาบาลและคลินิกในเกาหลีใต้สามารถทำการตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์ได้อย่างเสรี (Lunt et al., 2012) รวมทั้งไม่มีการกำกับควบคุมค่าบริการในการเรียกเก็บกับชาวต่างชาติที่เข้ามารับบริการในสถานพยาบาล (Park, 2016) แต่จะต้องแสดง

คำรักษาพยาบาลต่างๆ ให้ชัดเจน (Korea Herald, 2015; Lee, 2015) ซึ่งแตกต่างจากการให้บริการประชาชนเกาหลีใต้ที่รัฐบาลควบคุมการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการจูงใจให้โรงพยาบาลและคลินิกหันมาสนับสนุนนโยบายการทองเที่ยวเชิงสุขภาพของรัฐบาล

ผลกระทบของการดำเนินนโยบายส่งเสริมการทองเที่ยวเชิงสุขภาพต่อระบบสาธารณสุขในเกาหลีใต้

ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับผลกระทบของการทองเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีต่อประเทศปลายทางยังเป็นที่ถกเถียงอยู่มากโดยเฉพาะประเด็นของการนำไปสู่ระบบที่ไม่เท่าเทียมด้านสุขภาพ (Inequality of Health System) หรือ ระบบ Two-tier Medical System (Johnson et al., 2010; Lunt et al., 2012; Peter and Sauer, 2011, pp. 122-123) ในที่นี้หมายถึง การทองเที่ยวเชิงสุขภาพที่มุ่งเน้นการดึงดูดชาวต่างชาติให้เข้ามาใช้บริการในประเทศโดยมีการแข่งขันกันระหว่างโรงพยาบาล คลินิก สถานพยาบาลต่างๆ โดยเฉพาะนโยบายส่งเสริมความสามารถด้านการแข่งขันของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นนำมาสู่การกระจุกตัวของสถานพยาบาลในเขตเมืองใหญ่และเมืองยุทธศาสตร์ภายใต้ นโยบายของรัฐบาล ทำให้อาจเกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นระหว่างเมืองกับชนบทในการเข้าถึงสถานพยาบาลที่มีคุณภาพ ซึ่งก็มีความหลากหลายและคุณภาพที่มีระดับแตกต่างกันมากขึ้นหาก

รัฐบาลไม่เข้าควบคุมเรื่องคุณภาพของสถานพยาบาลอย่างเคร่งครัด

ในกรณีของเกาหลีใต้ นั้น เนื่องจากระบบประกันสุขภาพแห่งชาติ (National Health Insurance – NHI) เป็นแบบ Out-of-Pocket (OOP) ซึ่งเป็นการสำรองจ่ายค่ารักษาพยาบาลไปก่อนแล้วจึงค่อยมาเบิกคืนจากกองทุนประกันสุขภาพ และระบบร่วมจ่าย (Co-payment System) ที่ผู้ประกันตนได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพจากรัฐส่วนหนึ่ง อีกส่วนผู้ประกันตนจ่ายสมทบเองตั้งแต่ร้อยละ 5 ถึงร้อยละ 60 ของค่ารักษาพยาบาล ขึ้นอยู่กับระดับของสถานพยาบาลและประเภทของการรับเข้ารับรักษาพยาบาล ซึ่งรัฐควบคุมค่ารักษาพยาบาลเฉพาะในส่วนที่รัฐกำหนดบัญชีควบคุม (Covered Services) เท่านั้น ส่วนการรักษาพยาบาลอื่นๆ นอกเหนือจากบัญชีควบคุม (Non-covered Services) เช่น การรักษาโรคมะเร็งชนิดมีไข่มะเร็งลำไส้ใหญ่ มะเร็งกระเพาะอาหาร หรือการตรวจมะเร็งเต้านมและมะเร็งตับ สถานพยาบาลสามารถกำหนดค่ารักษาพยาบาลได้เอง (NHIS, 2010) ส่งผลให้สถานพยาบาลจำนวนมากในเกาหลีใต้ที่เป็นของเอกชนมากกว่ารัฐในสัดส่วน 90/10 (Kwan, 2009, p. 66) หันมาให้ความสำคัญกับการรักษาพยาบาลที่อยู่นอกเหนือบัญชี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการรักษาพยาบาลที่มีราคาสูง เนื่องจากการรักษาโรคร้ายแรงที่รักษาได้ยากและจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการรักษา (Cha, 2012; Kwan, 2009, pp. 65-66)

ซึ่งการรักษาพยาบาลโรคกลุ่มเฉพาะนี้และการใช้เทคโนโลยีการแพทย์ที่ทันสมัยเป็นจุดเด่นของการแพทย์เกาหลีใต้ในการดึงดูดชาวต่างชาติให้เดินทางมาับการรักษา จึงเป็นข้อสังเกตว่า ในทางหนึ่งก่อให้เกิดช่องว่างในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลสำหรับคนจนและชนชั้นกลางของเกาหลีใต้ที่จะต้องรับภาระในการจ่ายสมทบค่ารักษาพยาบาลที่ค่อนข้างสูงที่โรงพยาบาลและคลินิกต่างๆ เร่งพัฒนาการบริการเพื่อรองรับชาวต่างชาติอันเป็นรายได้สำคัญของสถานพยาบาลในเกาหลีใต้ นอกจากนี้ ผลพวงทางอ้อมจากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังอาจเกิดปัญหาสมองไหล (Brain Drain) จากการที่บุคลากรทางการแพทย์ที่มีความสามารถถูกดึงดูดไปทำงานยังสถานพยาบาลที่ให้ค่าจ้างสูงกว่าและมีเครื่องมือ รวมทั้งเทคโนโลยีที่ทันสมัยอันเป็นการอำนวยความสะดวกในการรักษาให้กับแพทย์ได้มากขึ้น ซึ่งก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลและการบริการด้านสุขภาพในเกาหลีใต้อีกด้วย

สรุป

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นนโยบายทางเศรษฐกิจที่อาศัยฐานความต้องการด้านการแพทย์และสุขภาพในการก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยวที่มีการบูรณาการอุตสาหกรรมหลายส่วนในประเทศเข้าด้วยกัน การแข่งขันของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะประเทศผู้นำด้านการท่องเที่ยว

เชิงสุขภาพในกลุ่ม First Wave อย่างไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย ทำให้เกาหลีใต้ซึ่งเป็นประเทศที่จัดอยู่ในกลุ่ม Second Wave ต้องมีความพยายามอย่างมากในการพัฒนาความสามารถด้านการแข่งขันผ่านกลไกด้านต่างๆ เพื่อเกาหลีใต้เป็นจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยวทั่วโลกที่ต้องการบริการด้านการแพทย์ และสุขภาพที่ครบวงจร ทันสมัย และมีการอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ในการเข้าถึงบริการตั้งแต่ก่อนเดินทางจนกระทั่งเสร็จสิ้นการรับบริการ (Pre and Post Service) เมื่อเทียบกับคู่แข่งประเทศอื่นๆ ในตลาดอุตสาหกรรมด้านบริการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการอาศัยการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมรอบด้านทั้งทางการแพทย์ สุขภาพ เทคโนโลยี IT และบันเทิง ถือเป็นจุดแข็งที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเกาหลีใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในลักษณะของการเกื้อหนุนระหว่างอุตสาหกรรมให้เติบโตแบบคู่ขนาน โดยรัฐบาลประกาศการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านสุขภาพของเกาหลีใต้ภายใต้แนวทาง Medical Korean 4.0 ที่ครอบคลุมกิจกรรมเพื่อสุขภาพและชีวิตที่ดี (Health and Wellness) ให้แก่นักเดินทางทั่วโลกที่สามารถแสวงหารูปแบบบริการด้านการแพทย์และสุขภาพที่หลากหลาย และมีความทันสมัยในเกาหลีใต้ นอกจากนี้ การดำเนินการในหลายมาตรการทั้งจากบทบาทของภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่นในการส่งเสริมศักยภาพด้านการแข่งขันให้แก่การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของเกาหลีใต้เป็นส่วนอย่างมาก

ในการผลักดันให้เกาหลีใต้เป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของโลก

อย่างไรก็ดี นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้สร้างผลกระทบต่อสภาวะด้านสุขภาพและสาธารณสุขของประชาชนในประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะการนำไปสู่ระบบที่ไม่เท่าเทียมด้านสุขภาพ ซึ่งส่งผลอย่างสำคัญต่อการพิจารณาถึงการปฏิรูปโครงสร้างด้านสาธารณสุขและสวัสดิการทางสังคมของเกาหลีใต้ที่อาจได้รับผลกระทบจากนโยบายการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มุ่งสร้างรายได้จากชาวต่างชาติ แต่อาจสร้างปัญหาให้แก่ประชาชนของเกาหลีใต้ในวงกว้างได้ ประเด็นนี้ถือเป็นสิ่งท้าทายหนึ่งที่รัฐบาลจำเป็นต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการเร่งส่งเสริมนโยบายดังกล่าวด้วย

References

- Bunrungrad Hospital. (2015) Bumrungrad Hospital's strategy toward international healthcare market had been approved, and it has opened the Research Center in Myanmar recently. Retrieved March 15, 2017 from: <http://www.burungrad.com/th/hospital-news/center-clinic-diagnostic-yangon>
- F.T.I. ASEAN Center Thailand –The federation of Thai Industries. (2015) Trade and Investment database in The Philippines. Retrieved March 15, 2017 from: <http://www.fact.fti.or.th/th/การค้าการลงทุน-ฟิลิปปินส์/>
- Arab News. (2015). *Park Visit to Boost Ties with South Korea*. Retrieved May 6, 2016 from: <http://www.arabnews.com/saudi-arabia/news/711871>
- BOI, Thailand. (2014). *Thailand's Medical Industry*. Retrieved April 18, 2016 from http://www.boi.go.th/tir/issue_content.php?issueid=108;page=42
- Bookman, M. Z. & K. R. Bookman. (2007). *Medical Tourism in Developing Countries*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Busan Metropolitan City. (2016). *Introduction: Busan Medical Tourism*. Retrieved May 6, 2016 from <http://www.bsmeditour.go.kr/eng/main/IndexAction.do?cmd=main>
- Business Korea. (2014). *Advance Surgical Robot – Korean Research Team Develops Robots for Microscopic Surgery*. Retrieved May 6, 2016 from <http://www.businesskorea.co.kr/english/news/sciencetech/7083-advanced-surgical-robot-korean-research-team-develops-robot-microscopic>

- Business Korea. (2015a). *The 2nd Middle East Boom. Park's Middle-east Tour de Sales Force Showing Success*. Retrieved May 6, 2016 from: <http://www.businesskorea.co.kr/sites/default/files/pdf/BK-2015-03.pdf>
- Business Korea. (2015b). *Tourist-friendly Policies, MCST Implementing Plan for 20 Million Tourists to Korea*. Retrieved April 23, 2016 from <http://www.businesskorea.co.kr/english/features/special-reports/11925-tourist-friendly-policies-mcst-implementing-plan-20-million-tourists>
- Cha, E. (2012). *Gap in Receiving Health Care Services*. Retrieved May 8, 2016 from <http://www.humanrightskorea.org/2012/gap-in-receiving-health-care-services/>
- Chee, H. L. (2010). Medical Tourism and the State in Malaysia and Singapore. *Global Social Policy*, 10(3), 336-357.
- Choi, H. (2013). *Medical Tourism 4.0 under Construction*. Retrieved May 6, 2016 from <http://www.koreaitimes.com/story/28745/medical-tourism-40-under-construction>
- Chung, A. (2015). *Gov't to tighten Medical License System*. Retrieved May 25, 2016 from www.koreaitimes.co.kr/www/news/nation/2016/02/116_192489.html
- Curley, G. (2011). *Korea's Medical Tourism Industry. One-stop Health Services for Optimal Living*. Retrieved May 2, 2016 from <http://www.forbescustom.com/Health-carePgs/MedicalTourism.html>
- Daegu Metropolitan City. (2011). *Daegu-Gyeongbuk High-tech Medical Cluster*. Retrieved May 6, 2016 from www.dgmif.re.kr/message/message_download_action.php?
- Ehrbeck, T., C. Guevara, P. D. Mango. (2008). *Mapping the Market for Medical Travel*. Retrieved April 28, 2016 from <http://www.medretreat.com/templates/UserFiles/Documents/McKinsey%20Report%20Medical%20Travel.pdf>
- Financial Times. (2014). *South Korea's Ambitions in Medical Tourism*. Retrieved April 26, 2016 from <https://next.ft.com/content/b84a4f08-4570-11e4-9b71-00144feabdc0>
- Handley, K. (2011). *Sustaining Medical Tourism in South Korea. SAIS U.S.-Korea Yearbook 2010*. Retrieved April 23, 2016 from http://usko-reainstitute.org/wp-content/uploads/2011/05/Handley_YB2010.pdf

- Herrick, D. M. (2007). *Medical Tourism: Global Competition in Health Care. NCPA Policy Report No. 304*. Retrieved April 20, 2016 from <http://w.medretreat.com/templates/UserFiles/Documents/Medical%20Tourism%20-%20NCPA%20Report.pdf>
- IMTJ. (2009). *Medical Tourism Debate in South Korea*. Retrieved May 2, 2016 from <http://www.imtj.com/news/medical-tourism-debate-south-korea/>
- IMTJ. (2011a). *South Korea Launches Medical Tourism Plan*. Retrieved April 24, 2016 from <http://www.imtj.com/news/south-korea-launches-medical-tourism-plan/>
- IMTJ. (2011b). *South Korea Wants to Expand Medical Tourism beyond Cosmetic Surgery*. Retrieved May 5, 2016 from <http://www.imtj.com/news/south-korea-wants-expand-medical-tourism-beyond-cosmetic-surgery/>
- IMTJ. (2014). *South Korean Medical Tourism Increasing*. Retrieved April 24, 2016 from <http://www.imtj.com/news/south-korean-medical-tourism-increasing/>
- IMTJ. (2015). *Recovery of South Korea Medical Tourism after MERS*. Retrieved May 1, 2016 from <http://www.imtj.com/news/recovery-south-korea-medical-tourism-after-mers/>
- International Trade Center. (2014). *Medical and Wellness Tourism – Lessons from Asia*. Retrieved May 5, 2016 from http://www.intracen.org/uploadedFiles/intracenorg/Content/Publications/Medical%20and%20wellness%20Tourism%20-%20lessons%20from%20Asia_L.pdf
- Invest Korea. (2014). *Investment Opportunities in Korea: Tourism & Leisure*. Retrieved May 6, 2016 from <http://www.investmentkorea.org/en/published/publications.do?mode=download&articleNo=71370&attachNo=10699>
- Johnson, R., V. A. Crooks, J. Snyder, P. Kingsbury. (2010). *What is Known about the Effects of Medical Tourism in Destination and Departure Countries? A Scoping Review*. Retrieved May 8, 2016 from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2987953/>

- Jung, M. (2015). *Seoul Offers 4 Languages on Medical Tourism Website*. Retrieved April 23, 2016 from www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2016/04/116_193499.html
- Jung, M. & Kim E. (2016a). *Developer of Korea's First Surgical Robot*. Retrieved May 6, 2016 from http://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2016/06/668_203240.html
- Jung, M. & Kim E. (2016b). *'Medical Korea' as a Single Brand*. Retrieved May 2, 2016 from www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2016/04/668_199189.html
- Kang, H. (2016a). *Medical Tourism may be Benefit from 'Descendants of the Sun'*. Retrieved May 2, 2016 from http://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2016/04/665_202654.html
- Kang, H. (2016b). *Kuwait a Land of Opportunity for Korean Hospitals*. Retrieved May 5, 2016 from http://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2016/03/665_200782.html
- Kang, H. (2016c). *Saudi Doctor Learning Advanced Surgical Skills*. Retrieved May 2, 2016 from www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2016/03/665_200299.html
- KHIDI. (2009a). *About KHIDI*. Retrieved April 23, 2016 from <http://www.khidi.or.kr/board?menuId=MENU00770&siteId=null>
- KHIDI. (2009b). *Feature of Medical Korea. KHIDI*. Retrieved April 23, 2016 from <https://www.khidi.or.kr/board;jsessionid=2JLgXWvcxhhKGCPGj2NWD9vxD02LDZhVnV1yNfv7VnKggt9nT1Zx!-1767874316?menuId=MENU00798&siteId=null>
- Kim, Y., C. Boo & M. Kim. (2011). A Framework for Health Tourism: A Case Study of Jeju Province in the Republic of Korea (South Korea). *Hospitality Review*. 29(1), 64 – 86.
- Koh, C. U. (2016). Interview June 13, 2016. Chiang Mai, Thailand.
- Korea Herald. (2015). *Seoul to Make Medical Treatment Costs Public for Foreign Visitors*. Retrieved May 6, 2016 from <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20151026001152>
- Korea Herald. (2016). *Park's Visit to Iran Signals Leap in Bilateral Ties*. Retrieved May 6, 2016 from <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20160501000116>
- Korea International Medical Association (KIMA). (2016). *Why KIMA?*.

- Retrieved May 2, 2016 from <http://www.koreahealthtour.co.kr/kima/why-kima/>
- Korea Legislation Research Institute (KLRI). (2013). *Act on Remedies for Injuries from Medical Malpractice and Mediation of Medical Dispute*. Retrieved March 16, 2017 from https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?lang=ENG&hseq=25268
- Korea Medical Dispute Mediation and Arbitration Agency. (2012). *Mission and Vision*. Retrieved May 5, 2016 from <http://www.k-medi.or.kr/eng/contents/mnv.jsp>
- Korea Post. (2014). *Minister Chin Eyes Annual 300,000 Medical Tourists to Korea by 2015*. Retrieved May 6, 2016 from <http://www.koreapost.com/news/view.html?section=163&category=189&no=479>
- Korea Times. (2013). *Foreign Medical Tourists to Reach 1 Million by 2020*. Retrieved May 2, 2016 from <http://www.koreatimesus.com/foreign-medical-tourists-to-reach-1-million-by-2020/>
- Korean Times. (2016). *Korea as Global Tourism Destination*. Retrieved May 1, 2016 from http://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2016/04/197_202941.html
- Korea Tourism Organization (KTO). (2016a). *Visa for Medical Tourists*. Retrieved May 2, 2016 from http://english.visitmedicalkorea.com/eng/support/support08/support08_2.jsp;jsessionid=YMvBQYvFjlcKK8r7w14bEwhSZClrYbYSUqgWOGjZN1jElT8gqrt1WGtGy1sj2JUu.corent-0428_servlet_engine1
- Korea Tourism Organization (KTO). (2016b). *Visit Medical Korea*. Retrieved May 2, 2016 from http://english.visitmedicalkorea.com/english/pt/index.do;jsessionid=rL-GXIZpC8UfAmVmG1ibIewYTFK UoCVPuXVaTojSl2R8utg9oQ4toQfXUXR7enDpG.corent-0428_servlet_engine1
- Korea Tourism Organization (KTO). (2016c). *Why Korea? Medical Tourism Records*. Retrieved May 2, 2016 from http://english.visit-medicalkorea.com/eng/medical-Treatments/medicalTreatments01/medicalTreatments 01_1.jsp
- Kwan, S. (2009). *Thirsty Years of National Health Insurance in South Korea: Lessons for Achieving Universal Health Care Coverage*.

- Health Policy and Planning, 2009(24), 63–71.
- Kwon, M. (2016). *UAE Doctor Visits Korea for Training*. Retrieved May 3, 2016 from www.koreatimes.co.kr/www/news/people/2016/04/178_202956.html
- Lee, J. (2016a). *Foreign Medical Tourists Flock to Korean Clinics*. Retrieved May 2, 2016 from www.koreatimes.co.kr/www/news/culture/2016/04/319_202911.html
- Lee, J. (2016b). *Nine Oriental Medicine Clinics get Funding to Attract Foreign Patients*. Retrieved May 3, 2016 from www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2016/04/116_203138.html
- Lee, K. (2015). *New Law to Lure more Medical Tourists*. Retrieved May 3, 2016 from http://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2016/04/116_192297.html
- Lee, K.W., H. S. Choi, M. S. Jun. (2011). *Impact of the Medical Tourism Market on the Hotel Industry in South Korea: Focus on 5-Star Hotel*. Retrieved May 6, 2016 from: http://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1128&context=gradconf_hospitality
- Lunt, N., R. Smith, M. Exworthy, S. T. Green, D. Horsfall, R. Mannion. (2012). *Medical Tourism: Treatments, Markets and Health System Implications: A Scoping Review*. Retrieved April 28, 2016 from <https://www.oecd.org/els/health-systems/48723982.pdf>
- Medical Korea. (2013). *Features of Korean Medical Services*. Medical Korea. Retrieved April 23, 2013 from <http://www.medicalkorea.or.kr/en/why/features-of-korean-medical-service.jsp>
- Medical Korea. (2014). *Medical Korea Statistics*. Retrieved May 2, 2016 from <http://www.medicalkorea.or.kr/content.do?method=getContent&gcd=G1001&cmscd=CM9015>
- Medical Korea. (2015). *Why Korea?*. Retrieved April 23, 2013 from http://english.visitmedicalkorea.com/eng/medicalTreatments/medicalTreatments01/medicalTreatments01_1.jsp;jsessionid=M0R9hicgb4n08jDZcGmhxcscz1J9VorG71Vaas082wAID5ipq8hGAUOc2hl-9BIzE.corent0428_servlet_engine1
- Medical Tourism Magazine. (2012). *Korea – A Plan for Action*. Retrieved May 1, 2016 from <http://www>.

- medicaltrourismmag.com/korea-a-plan-for-action/
- Ministry of Health and Welfare, Republic of Korea. (2016). *Creating a Global Brand for Korean Healthcare*. Retrieved April 30, 2016 from http://www.mohw.go.kr/eng/jc/sjc0101mn.jsp?PAR_MENU_ID=1003 &MENU_ID=10031801
- Mundy, S. (2014). *South Korea's Ambitions in Medical Tourism*. Retrieved April 28, 2016 from <https://next.ft.com/content/b84a4f08-4570-11e4-9b71-00144feabdc0>
- National Health Insurance Services (NHIS), South Korea. (2010). *NHI Program*. Retrieved May 8, 2016 from <http://www.nhic.or.kr/static/html/wbd/g/a/wbdga0405.html>
- Noree, T., J. Hanefeld, R. Smith. (2016). Medical Tourism in Thailand: A Cross-sectional Study. *Bulletin of the World Health Organization*, 94, 30-36. DOI: <http://dx.doi.org/10.2471/BLT.14.152165>.
- OECD. (2014). *OECD Tourism Trends and Policies 2014*. Retrieved April 19, 2016 from http://www.mlit.go.jp/kankocho/naratourismstatisticsweek/statistical/pdf/2014_OECD_Tourism_Trends.pdf
- OECD. (2016). *OECD Tourism Trends and Policies 2016*. Retrieved April 26, 2016 from <http://dx.doi.org/10.1787/tour-2016-en>
- Park, J. Y. (2016). Interview July 14, 2016. Chiang Mai, Thailand.
- Peter, C. R. & K. Sauer. (2011). A Survey of Medical Tourism Service Providers. *Journal of Marketing Development and Competitiveness*. 5(3), 117 – 124.
- Pocock, N. and K. H. Phua. (2011). Medical Tourism and Policy Implications for Health Systems: A Conceptual Framework from a Comparative Study of Thailand, Singapore and Malaysia. *Globalization and Health*, 2011 (7), 1 – 12.
- Samsung Medical Center. (2015). *About SMC*. Retrieved May 1, 2016 from <http://www.samsunghospital.com/gb/language/english/about/statistics.do>
- Shin, H. (2016). *Samsung Line Leads Medical Tourism in Seoul*. Retrieved May 5, 2016 from <http://theseoul-times.com/ST/?url=/ST/db/read.php?idx=8754>
- Song, J. (2014). *South Korean Robots Take Over the Operating Table*. Retrieved May 2, 2016 from <https://>

- next.ft.com/content/02a3fe36-f08b-11e3-8f3d-00144feabdc0
- Swanson, A. (2015). *Stunning Photos Show Why S. Korea is the Plastic Surgery Capital of the World*. Retrieved May 6, 2016 from <https://www.washingtonpost.com/news/wonk/wp/2015/05/16/stunning-photos-show-why-south-korea-is-the-plastic-surgery-capital-of-the-world/>
- Tao, E. & C. M. Choon. (2015). *More Chinese Nationals seek Plastic Surgery in South Korea*. 8 May 2016. Retrieved from <http://www.straitstimes.com/asia/east-asia/more-chinese-nationals-seek-plastic-surgery-in-south-korea>
- Toyota, M. (2014). *Medical Tourism as National Economic Development in Asia: Comparative Case Study of Singapore and Thailand, Versus Japan and Taiwan*. Retrieved April 23, 2016 from <https://isaconf.confex.com/isaconf/wc2014/web-program/Paper68961.html>
- Turner, L. (2007). 'First World Health Care at Third World Prices': Globalization, Bioethics and Medical Tourism. *BioSocieties*. 2007(2), 303-325.
- Ulloa, S. (2012). *Korea Health Tourism Sector Hits Milestone*. Retrieved April 26, 2016 from <http://www.globalsurance.com/news/2012/02/13/korea-health-tourism-sector-hits-milestone/>
- Visit Korea. (2014). *Gyeonggi Province Attracts investment of USD 80 Million from Hong Kong*. Retrieved May 2, 2016 from http://english.visitkorea.or.kr/enu/bs/tour_investment_support/pds/content/cms_view_1917747.jsp
- Whittaker, A. and H. L. Chee. (2015). Perceptions of an 'International Hospital' in Thailand by Medical Travel Patients: Cross-cultural Tensions in a Transnational Space. *Social Science & Medicine*. 124(2015), 290 – 297.